

N.F.S. Grundtvigs rigsdagsprædiken

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Forfatter, teolog, digter

Dato

1. januar 1856

I det jeg paa Folkekirkens Vegne skal byde de danske Rigsdagsmænd velkommen og ønske dem Himlens Velsignelse til deres Dagsværk, da maa jeg ønske at lægge dem en vigtig, i vore Dage meget miskjendt, Sandhed paa Hjærte, som den findes herlig udtrykt i den vise Kong Salomons Ordsprog, saa lydende.

Bevar dit Hjærte fremfor alt det, som forvares, thi derfra gaar Livet ud! (Ordspr. 4, 17.)

Hvad skulde jeg ogsaa enten i Folkets eller i den sande Menneske-Friheds og Borger-Friheds Aand heller indskærpe det danske Folks Tillidsmænd? Saa vist nemlig som Gud ser paa Hjærtet, da maa ogsaa Hjærteligheden, som Hjærtets Bevarelse, være Vilkaaret for Himlens Velsignelse, og saa vist som heller intet Folk velsigner andre Love og Indretninger end dem, der er efter deres Hjærte, saa kan jeg umulig indskærpe dem andet end hvad der ene har Himlens og Jordens Velsignelse med sig, og hvad alle Lovgivere derfor skulde føle Vigtigheden af; men hvad dog frem for alt i vore Dage de lovgivende Forsamlinger, smaa eller store, kongelige eller folkelige af Navn, sædvanlig enten aldeles glemmer eller tænker dog alt for lidt og løselig paa: Menneskehjærtets Trang og Ret til Frihed i sine egne Anliggende og Følgerne af denne Trangs og Rets Miskjendelse, som enten er Død er Dorskhed, eller Raseri og Voldsomhed, fordi, hvad man gjør, saa er det dog altid ene og alene fra Hjærtet Menneskelivet udgaar.

Ja visselig veed vi det alle sammen, veed alle Mennesker det, naar de kun i et roligt Øjeblik befinder sig derpaa, at det dunkle Dyb inden i os, som vi kalder vort Hjærte, og som ingen af os kan maale, det er Vuggen baade for vore Glæder og vore Sorger, vor Frygt og vort Haab, vor Tilbøjelighed og vor Modbydelighed, altsaa ogsaa for vor Lykke og vor Ulykke, saa det samme

Hjærte maa nødvendig ogsaa være Moderskjødet for al vor Livskraft, den ytre sig i Ord eller Gjerning, og det være sig enten den Livs-Kraft, vi nærmest hver især kalde vor egen, eller den Livs-Kraft, vi kan have til fælles med det hele vort Folk eller med hele Menneske-Slægten, som vi kalde Aanden; saa at vil vi selv være lykkelige og bidrage hvad vi kan til at gjøre vord Folk lykkeligt, da maa vi aldrig glemme, at Menneske-Lykken er en Hjærtesag, og at Menneske-Hjærtet har sine egne Love, som det og Livskraften, somudgaar deraf, ufravigelig følger, uden at nogen anden Lov eller lovgivende Forsamling i hele Verden kan forandre eller forhindre det.

Over alt derfor hvor man giver borgerlige Love for Hjærtet, hvad det skal tro, eller hvad det skal føle sig lykkelig eller ulykkelig ved, der gjør man kun Vold paa Hjærtet, uden dermed at kunne i mindste Maade forandre det, ja uden dermed at kunne i mindste Maade forandre det, ja uden dermed at kunne udrette andet end at saare Hjærtet og, saa vidt muligt, gjøre Mennesker ulykkelige. Og er dette nu Tilfældet alle Vegne, hvor Mennesker bor og bygger, saa er det frem for alt saaledes i vort lille Danmark, der bebos af det hjærteligste Folk under Solen. Ja, hvad enten man tror det eller ikke, saa er det og har, saa langt vi kan gaa tilbage, været med det danske Folk i det hele, ligesom det altid og alle Vegne er med Kvinden, om hvem vi alle veed, at alle mulige Fornuft-Grunde er aldeles spildte paa hende, naar vi vil have hende til at prise sig lykkelig ved, hvad der saarer og knuser hendes Hjærte.

I det vi nu mødes i Dag i den danske Folkekirke, der ligesom Folket i det hele maa modtage sine borgerlige Love ene fra Kongen og Rigsdagen, da har vi nok Opfordring til at anvende det sande Ordsprog om Hjærtet og Livet, som udgaar derfra, paa denne vor Folkekirke, som baade for at svare til sit Navn og, fordi den opholdes paa hele Folkets Bekostning, skal aabenvar saa vidt muligt være efter Folkets Hjærte. At vi har beholdt og ved Grundloven, saa vidt det stod til os, har grundfæstet en saadan Kirkeanstalt paa fælles Bekostning, det kunde vi derfor aldrig forsvare, dersom vi ikke med det samme havde gjort Tros-Sagen, som vi alle veed er en Hjærte-Sag, til en fri Sag, der ingen Indflydelse skal have paa de borgerlige Forhold og Rettigheder; thi enhver saakaldt Stats-Kirke, hvori et helt Folk borgerlig bindes og tvinges til at bekjende den samme Tro, enten de har den eller ikke, enhver saadan Stats-Kirke viser ikke blot en rædsom Yndets for Hykleri i Menneskets højeste og helligste Anliggende, men er, som en uhyre stor Stenkirke, den tungeste Sten, der kan væltes paa et Folks Hjærte, en byrde, hvorunder Danmarks ømme Folke-Hjærte kun altfor længe har sukkeet.

Men skal der være nogen Villighed i at vedligeholde en saa kaldt Folke-Kirke paa hele Folkets og Landets Bekostning, da er det ingenlunde nok, at Folket har Lov til at være uden for den saa kaldte Folke-Kirke, men der maa saa vidt muligt sørges for, at Folket kan være der inde, kan have Savn og Glæde af den, det vil sige finde den Bestyrkelse og Trøst, Oplysningen og Opbyggelse, som deres Hjærte trænger til og forlanger; thi skal en stor Del af Folket gaa ud af Folke-Kirken for at finde det med en ny Bekostning og Opofrelse, da bliver den saakaldte Folke-Kirke dem nødvendigvis en Torn i Øjet og en saa meget tungere Byrde, som den altid vil skjælde dem ud for Sekter og Kættere.

Til at forhindre denne store Ulampe, som tillige er en stor borgerlig Ulykke, har vi imidlertid nylig gjort et Kæmpe-Skridt ved at vedtage Sognebaandets Løsning og derved styrke det lille Pavedom sognevis, der er lige saa utaaeligt for Menneskehjærtet som det store Pavedom, der vilde strække sig til al den ganske Kristenhed, og da nu saaledes hver Mand i Landet kan vælge sig en Sjæle-Sørger efter Hjærtens Lyst, og da der nu tillige er aabnet Udsigt til, at enhver Menighed faar Lov til at synge de Salmer, den huer bedst, saa kan den danske Folke-Kirke blive et mageløst Vidunder til hele Folkets Tilfredshed, Trøst og Glæde, naar vi kun vedtage en tilsvarende Tungebaandets Løsning for Præsterne i Folkekirken, saa de frit kan tale af Hjærtet og til Hjærtet, som de selv tror Kristendommen og forstaaer den hellige Skrift, eller naar vi dog lægger Regeringen alvorlig paa Hjærte at lade den Frihed uforstyrret og upaaanket, som vore Præster og Bisper tillige med vore Præstelærere i Tidens Løb har taget sig selv og nydt i mere end et halvt Aarhundrede.

Men for at dette kan ske, og for at Hjærtet i sit højeste Anliggende kan være sikkert paa at beholde sin Frihed, da maa Lovgivningen for Folke-Kirken nødvendig hel og holden, som det sig efter Grundloven bør, blive hos Kongen og Rigsdagen, da al Erfaring lærer, at hvor den saakaldte Gejstelighed enten helt eller halvt kommer til at raade for Kirke-Loven, der bliver den ubarmhjærtig i højeste Grad; thi en herskende Gejstelighed har aldrig haft mindste Medlidenhed med Folke-Hjærtet og har aldrig brudt sig om den aandelige Død, der er en nødvendighed Følge af alt Præste-Herskab, fordi Livet udgaar fra Hjærtet, men det har altid indmuret og befæstet sig i Sten-Kirken til at Staa og falde med den.

Dette bør netop jeg sige med højeste Alvor, og det tør netop jeg haabe skal ej

være forgjæves sagt, da jeg i et halvt Aarhundrede har været bekendt i Danmark og i hele Norden som den, der kæmpede ivrigst netop for den Tro og Lærdom, der i tre Hundrede Aar har været Folket og Præsterne saa vidt muligt borgerlig aftvunget og aftruet. Thi naar jeg desuagtet taler Kirkefrihedens Sag i alle Maader, da er det klart, at jeg maa anse al Samvittigheds-Tvang og alt Præsteherskab for lige saa stridende mod Kristendommens Aand og vel Forstaaede Tarv, som de er utaaelige og fordærvelige for ethvert sundt Folke-Hjærte og undergravende for det borgerlige Selskab, hvis Grund-Piller: Ærlighed og Sanddrøhed, aldrig kan have farlige Fjender.

Saa gid da kun Danmarks Rigsdag fremdeles som hidtil vil i alt, hvad der angaar Folkekirken, staa fast paa sin grundlovlige Ret og staa fast paa Frihedens Side, som Hjærtet, hvorfra Livet udgaar, slet ikke kan undvære! Da tør jeg love for, at Danmarks fri Folke-Kirke skal blive en velsignet og frugtbar Moder til Liv med Friheds Aand og Trældom nødvendighed maa herske, hvor man vil gjøre med Haanden, hvad kun kan virkes af Aanden og sønderknuser da med Flid det Hjærte, hvorfra baade Folke-Livet og Borger-Livet skulde udgaa, fordi det staa urokkelig fast, at fra Hjærtet udgaar hele Menneske-Livet, i Ord og I Gjærning, i sine timelige saa vel som i sine evige Forhold!

Tags

Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-rigsdags-praediken-1856>